

ÚVAHA O SLOVENSKEJ OTÁZKE Z ROKU 1969

Roku 1969 vznikla pri Československej akadémii vied skupina pod vedením profesora Jiřího Hájka, ktorá mala skúmať českú a slovenskú otázku. V rámci slovenskej časti tejto skupiny vznikol ako podklad pre diskusiu v októbri a novembri 1969 aj publikovaný text. Bol rozmnožený a 19. 12. 1969 dostal sa na zasadnutie Vedeckého kolégia histórie Slovenskej akadémie vied ako bod č. 9: „Diskusia o materiáli *Niektoré historické aspekty slovenskej otázky.*”

Podľa zápisnice zo zasadnutia: „L. Lipták uviedol písomne rozoslaný materiál a upozornil, že na december plánovaná diskusia širšieho kolektívu spoločenských pracovníkov sa odkladá. Preto sa od podrobnejšej debaty upustilo a VKH odporúča Historickému ústavu, aby sa k materiálu vrátil v rámci vedecko-metodických seminárov aj s prizvaním externých historikov a členov kolégia.” (Ústredný archív SAV, VK histórie SAV, II A 1 1969). To sa však už aj vzhľadom na zmeny v kolégiu, Historickom ústave SAV i v celej historiografii nestalo.

Materiál podľa nášho názoru výstižne ilustruje spôsob myslenia, výdobytky, ale aj hranice reformného marxizmu v historiografii v šesťdesiatych rokoch.

Redakcia

PhDr. Lubomír Lipták, CSc.,
Historický ústav SAV

Študijný materiál

NIEKTORÉ HISTORICKÉ ASPEKTY SLOVENSKEJ OTÁZKY

(Tézy)

Spomedzi historických faktov pre poznanie problémov súčasnej slovenskej spoločnosti a jej perspektív najväčší význam majú tie, ktoré pôsobia dlhodobo, ktoré presahujú chronologické hranice jednej spoločenskej formácie, jednej epochy či etapy, život jednej generácie. Iba poznávanie takýchto javov a historických zákonitostí zbavuje históriu pečate dobovej improvizácie, série ľudskou vôľou neovplyvniteľných otrasov a rán osudu, fatalistickej kapitulácie pred konfrontáciou vnútorných vývinových línií a vonkajších síl a podnetov.

Ak sa história nemá zmeniť iba na sériu izolovaných drám, musí si zachovať aj hľadisko syntézy, ktorá sa svojím smerovaním i tónom (na škále optimizmus – pesimizmus) môže od čiastkových, časovo i vecne obmedzených pohľadov veľmi líšiť.

Vo večnom napätí medzi poznanými či živelne sledovanými cieľmi a možnosťami ich uskutočnenia má vždy miesto človek, ako hlavný hýbateľ ľudských dejín, ako činiteľ, ktorý si neustále volí medzi viacerými možnými alternatívami, determinovaný pritom, samozrejme minulosťou i prítomnosťou. Práve táto *voľba*, ktorá jedine dáva dejinám ich ľudský rozmer, robí z histórie i jej výkladu prvoradý morálny problém.

Pre poznanie súdobej slovenskej spoločnosti sa mi zdajú byť (ako pracovná hypotéza vytypovaná z doterajších interpretácií slovenských dejín) najdôležitejšie tieto dlhodobo pôsobiace fakty.